

De weg naar het unitair urbanisme

Het gaat niet om kunst.

Ons leven is spel.

De wereld om ons heen is voortdurend in verandering.

Moeten we dan afzijdig blijven en de vormgeving van ons leven, van onze leefomgeving overlaten aan wetenschappers, technici, politici?

Er zijn geweldige uitvindingen die talloze mogelijkheden scheppen, en toch: het spel ontbreekt, we kunnen er niets mee.

Alle pogingen om in deze eeuw culturele hervormingen teweeg te brengen, zijn vastgelopen omdat ze het individu als uitgangspunt hebben genomen. De collectieve verbeelding werd genegeerd, of ze werd verkeerd begrepen of veracht. Desalniettemin heeft, voornamelijk collectieve arbeid, geresulteerd in het gezicht van onze wereld vandaag.

De kunstenaar denkt te moeten kiezen tussen de fantasieloosheid van het industriële functionalisme en de impotente schreeuw vanuit de ivoren toren. Hij is een verwaarloosbaar element in de maatschappelijke ontwikkeling geworden, de veranderingen om hem heen vinden plaats zonder dat hij er deel aan heeft.

Onze nieuwe steden en wijken zijn net zo saai als het leven dat zich daarin afspeelt.

Het probleem kan vooralsnog alleen op grote schaal worden aangepakt: het is noodzakelijk volledig nieuwe situaties te scheppen.

De automatisering zal in toenemende mate leiden tot nieuwe economische omstandigheden. Het zal de belasting van het individu, door de arbeid, verminderen en de speelse kant van onze leefwijze stimuleren. Daardoor zal de culturele bijdrage van iedereen toenemen. Cultuur betekent niet uitsluitend het kunstmatige. Als we het over cultuur hebben, is een strikte scheiding tussen de diverse gebieden van het menselijk handelen onmogelijk. De grenzen tussen wetenschap, techniek en kunst zullen voortdurend vager worden. De veranderingen in de wereld zijn op grote verbanden gericht, op een unitaire levenshouding. De eeuwigheidsbehoefte van het mystieke absolutisme heeft afgedaan. In het tijdelijke, in het veranderlijke daarentegen herkennen we het dynamische principe van ons bestaan. Schoonheid die onafhankelijk is van de invloeden van het dagelijks leven bestaat niet. Het individuele kunstwerk berust op verkeerde veronderstellingen; het voldoet niet meer. Ons werk als kunstenaars moet betrekking hebben op het leven in zijn volle omvang.

Leven betekent: scheppend bezig zijn.

Onophoudelijk moeten we de wereld om ons heen opnieuw gestalte geven, haar weer veranderen, al was het enkel door onze manier van leven.

Ons doel is de dynamische variatie en daardoor de intensivering van de maatschappelijke levenssfeer. Er zijn geen toeschouwers meer, een passieve houding jegens de kunst zal niet mogelijk zijn. Kunst is uitsluitend het product van een universele scheppende activiteit; zodra die ophoudt, verdwijnt ook de kunst. Niet de kunst, niet het kunstwerk moet blijvend zijn, maar de activiteit die het kunstwerk tot stand brengt. Dat is de essentie van ons leven en de verwezenlijking ervan.

We zullen steeds verder van de natuur verwijderd raken. Ik heb een nieuwe stad voorgesteld die beantwoordt aan een andere manier van leven. Ze zou moeten bestaan uit één enkel, reusachtig bouwwerk, waarvan de talloze ruimtes in elkaar overgaan. Met licht, met kleur, met vorm, met geluid, met beweging wordt daarin een voortdurend veranderend spel in onze omgeving teweeggebracht, van ruimte tot ruimte wisselend en in overeenstemming met het scheppende levensspel waar wij naar verlangen.

Het oude idee van een gesamt-kunst die alleen de samenvoeging van de bestaande kunsten vereiste, laten we achter ons. Een gesamt-kunstwerk is verbonden met de gehele samenleving. In een unitaire samenleving zal een stadsleven in de huidige betekenis niet meer bestaan. Urbanisme zal betekenen: het complex van, in alle opzichten, mogelijke levenswijzen.

De oplossing van praktische vraagstukken als verkeer, huisvesting enzovoorts kan natuurlijk alleen volgens deze collectieve principes worden aangepakt, in overeenstemming met de opvatting van de gehele samenleving, zoals hierboven uiteengezet.

Hoe moet zo'n stad eruitzien? Met welke artistieke voorwaarden moet men rekening houden? We mogen ons niet beperken tot welke esthetische principes dan ook. Ook kunnen we slechts een vermoeden hebben van de technische ontwikkelingen die de toekomst nog in petto heeft.

Het spreekt vanzelf dat wordt afgezien van de primitieve ruimtelijke vormgeving van de huidige architectuur. Ruimtevaart en chemie zullen van beslissende invloed zijn op de ontwerper van de toekomst. Ons huidige experimentele werk wil slechts schetsmatige plattegronden creëren. We spelen met mogelijkheden en met fantastische voorstellen. Ons spel is de sciencefiction van het maatschappelijke leven en van de stedenbouw.

De verwezenlijking is de taak van de generaties die komen.

'Der Weg zum unitären Urbanismus', gepubliceerd in: *Constant, Konstruktionen und Modelle*, tent.cat. Essen (Galerie van de Loo), 1960